

І.В. Лопаткіна, А.Н. Омардібірова, П.Н. Омардібірова

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

Станом на 28 лютого 2010 року державний та гарантований державою борг України становив 303.173.707,25 тис.грн., структура якого: 63,63% – зовнішній борг, 36,37% – внутрішній борг.

Протягом всього лише січня-лютого 2010 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилася на 1.660.970,33 тис.грн. (в основному, за рахунок перевищення надходження коштів від випуску облігацій внутрішньої державної).

Зростання державного боргу, - з 33% у 2009 році до 93,5% у 2010, - насамперед, було зумовлено випуском облігацій внутрішньої державної позики для збільшення статутних капіталів банків та НАК «Нафтогаз України» (на суму 44 млрд.грн. або 39,3% зростання обсягу боргу) та отримання другого траншу позики Міжнародного валютного фонду (на суму 36,9 млрд.грн., або 32,9%).

Боргова проблема України на тлі інших країн не виглядає трагічною. Але виникає питання спрямування запозичених коштів, що дає привід говорити про невизначеність конкурентних перспектив української економіки.

Динамічне зростання боргу зменшує потенціал стимулювання економіки за рахунок збільшення дефіциту бюджету. Тенденція до збільшення заборгованості призводить до підвищення ризиків з ціновою компенсацією, що негативно позначається на вартості запозичених коштів. З точки зору процесу кредитування суб'єктів економіки в умовах кризи, низької платоспроможності, подальшої економічної невизначеності це є

додатковим мінусом. Середня ставка рефінансування комерційних банків в Україні сягає 13%. В той же час інші країни вдало використовують штучне розширення попиту для виходу з кризи за рахунок політики дешевих грошей.

Серед основних причини виникнення та нарощування боргу можна виділити наступні:

- хронічний дефіцит бюджету;
- від'ємне сальдо торговельного балансу;
- несприятливий інвестиційний клімат;
- фактична відсутність стратегії ефективного використання залучених ресурсів;
- вплив політичних бізнес-циклів – надмірне збільшення видатків напередодні виборів з метою завоювання популярності виборців та збереження влади.

Шляхи оптимізації боргової політики:

1. Здійснення ефективного розподілу залучених коштів (не на погашення боргу, а забезпечення економічного зростання);
2. Стимулювання тих секторів економіки, що можуть забезпечити швидкими темпами прискорення соціально-економічного розвитку країни (інформаційно місткі сектори);
3. Враховування досвіду антикризових програм зарубіжних країн з адаптацією механізму їх реалізації до української економіки;
4. Забезпечення зростання попиту, - в першу чергу на інновації, - з боку вітчизняного виробництва,
5. Розробка механізму моніторингу та фінансування найважливіших прикладних досліджень і розробок та впровадження їх у виробництво.